

Neustreznost plačnega sistema javnega sektorja v Sloveniji s predlogom ustrezne ureditve

Za vzdržnost proračuna je odgovorna vsakokratna vladajoča politična opcija in plače javnih uslužbencev so največji del proračunske pogače. Pri določanju mase plač za javni sektor se odloča o kvaliteti in kvantiteti javnih dobrin. Zaradi navedenih dejstev se masa plač ne more določiti na osnovi pogajalskih rešitev ali končnega dokumenta izpeljanega iz njih, doseženih na pogajanjih med varčevalno naravnano vlado in sindikati v tržnih pogajalskih razmerah, ki jih v ta položaj prisili protiustavna zakonska ureditev za veljavnost enotne kolektivne pogodbe javnega sektorja. Vzpostavljena razmerja med posameznimi poklici in dejavnostmi ob tako tržno naravnanih pogajanjih niso sprejemljiva za večino zaposlenih in tako določene plače niso pravične, ker ne temeljijo na zahtevnosti nalog in dela.

Današnja ureditev ne more obstati, saj v njej obveljajo dosežene višine plač na osnovi moči, ki jo določa številčnost zaposlenih v posameznih poklicih in dejavnostih ter njihovo povezovanje, saj sindikati najštevilčnejših poklicev in dejavnosti s povezovanjem z lahkoto uveljavljajo svojo voljo ne ozirajoč se na sindikate, ki delujejo nepovezano in zastopajo zaposlene v manj številnih poklicih ali dejavnostih. Samostojno oz. nepovezano delovanje sindikatov in zastopanje svojih članov ter za reprezentativne sindikate vseh zaposlenih v poklicu ali dejavnosti pred delodajalcem je nedvomna pravica zaposlenih, kateri se njihov sindikat za pogajanja za kolektivno pogodbo ne rabi odreči. Obstoječ sistem pogajanj samostojnim in nepovezanim sindikatom grobo krši pravico do samostojnega delovanja in do pogajanj za kolektivno pogodbo veljavno za zaposlene, ki jih tak sindikat zastopa. Ti delavci svoje volje in interesov pred delodajalcem ne morejo ustrezno uveljaviti v kolektivnih postopkih oz. v njihovem imenu sindikati, še posebej SVS ne more ustrezno zastopati zaposlenih v vojaških poklicih, v katerih je zaposlenim z zakonom prepovedano stavkati.

Predlagamo, da se plače v javnem sektorju uredijo v skladu z odločitvijo, ki jo sprejme politika v DZ-ju na predlog vlade brez predhodnega konsenza socialnih partnerjev. Predlog vlade se naj pripravi na osnovi vladnega osnutka z upoštevanjem mnenj sindikatov in v sodelovanju z njimi, kot to predvideva zakonodaja, v delih kjer se sindikati z vladnimi rešitvami nebi strinjali, pa naj vlada obrazloži odločitev v prid njene rešitve z argumenti, o predlogu pa naj v končni fazi odločijo poslanci. Osnovni del plače naj predstavlja polovico plače vsakega javnega uslužbenca, druga polovica plače pa se naj določi z zdravo vzpostavljenimi razmerji med poklici in dejavnostmi na osnovi zahtevnosti dela, ki ga je potrebno opravljati v teh poklicih in dejavnostih, neupoštevajoč razpoložljiva finančna sredstva. Za drugi del plače se v osnovnem predlogu in kasneje z zakonom določi odstotek vrednosti posameznega resorja (poklica ali dejavnosti) z razmerjem (druge polovice plače) v oziru na druge in v okviru tako določenega odstotka resorju je potrebno s kolektivnimi pogodbami poklicev in dejavnosti vzpostaviti razmerja med posameznimi poklici oz. delovnimi mesti znotraj posameznega resorja z dodatki poklicnega področja ali dejavnosti na osnovi delovnih nalog, ki izhajajo iz zakonsko določenih nalog, saj so posamezna delovna mesta znotraj poklica ali dejavnosti oz. resorja zelo različna, a danes so ovrednotena enako. Masa za plače javnega sektorja po predlogu ostane enaka današnji, znotraj javnega sektorja pa se na predlagan način lahko vzpostavijo zdrava razmerja med posameznimi področji javne uprave (resorji), torej med poklici in dejavnostmi in znotraj njih.

Javni sektor je zaključena celota, ki zagotavljanja javne dobrine državljanom in vse dobrine so potrebne v enaki meri za delovanje celote. Izhajajoč iz tega ne more predstavljati glavnega merila za višino plač številčnost zaposlenih, sindikalno povezovanje in zakonsko določen kvorum za veljavnost kolektivne pogodbe, ki nepravilno brez možnosti participacije večine oz. "ne kvorumskih" sindikatov določa plače vsem. V osnutku vladnega predloga plačnega sistema javnega sektorja morajo biti upoštevane vse posebnosti posameznih poklicev in dejavnosti. Temelj za odločanje o višini plač morajo biti naloge, ki so za javne uslužbenke določljive, ker jih določajo zakoni in podzakonski predpisi. Iz izvajanja nalog pa se delu določajo vse značilnosti pri izvajanju in njihova zahtevnost v posameznih poklicih ali dejavnostih javnega sektorja. Plača izhaja iz nalog in dela, ki zaradi posebnosti oz. razlik med poklici in dejavnostmi, opredeljujejo zahtevnost dela in temu primerno mora biti tudi plačilo. Ker za posamezen resor odgovarja resorni minister je nesprejemljivo, da o plačah vseh javnih uslužbencev odloča eno resorno ministrstvo za javno upravo. S plačami namreč določa tudi zmožnost opravljanja nalog posameznih resorjev, za kar pa

odgovarja drug minister. Obstoječ sistem plač in pogajanj za plače omogoča dvotirnost. Dvotirna pristojnost in odgovornost v obstoječi ureditvi obstaja med resornim ministrstvom za javne uslužbenke in ostalimi resornimi ministrstvi (v našem primeru obrambno). Takšna ureditev je dopustna do neke mere, nikakor pa ne v celoti, saj ne more pristojen minister za javno upravo odgovarjati za posamezen drug resor (obrambo države), a preko obstoječega sistema javnih uslužbencev oz. plač on odreja zmogljivosti oz. finančne vire obrambnemu ministru, ki pa ima na tem področju zvezane roke, izvajati pa mora vse naloge ne glede na dodeljena finančna sredstva. Slovenska vojska se še komaj preživlja, a se ji z rebalansi proračuna sredstva še kar jemljejo. Za vsako vojsko zelo pomembna področja se pri nas močno zanemarjajo, da se zagotavlja vzdržnost dodeljenih sredstev, ki se porabijo predvsem za plače in še za te ni dovolj sredstev, če bi odgovorni upoštevali vse delovnopravne predpise. V Slovenski vojski so zato mnogokrat prisiljeni v kršenje delovnopravnih predpisov s tako omejenimi sredstvi (posledice se vidne v % zadev na delovnem sodišču) in njeno vodstvo nekako razumemo, saj morajo z zakonodajo dane naloge izvajati v celoti, a takšnega delovanja države ne moremo sprejeti. Menimo, da je podobna situacija tudi v drugih resorjih in zato tudi podajamo predlog ustrezne rešitve (v prilogi), v katerem je odpravljena dvotirnost in vgrajena pristojnost in odgovornost ministra za javno upravo do polovice plus delno za vse resorje, plus pa zaradi resorsko potrebne uskladitve druge polovice plač javnih uslužbencev, ki bi jo po predlogu v podrobnosti dogovorili strokovno resorni ministri s sindikati poklicev in dejavnosti, ki delujejo na posameznem resornem področju in zanj tudi odgovarjajo.

Najtežji del predlagane ureditve je vzpostavitev zdravih razmerij med poklici in dejavnostmi in določitev kriterijev oz. meril za odločanje o tem in ta najtežji del mora opraviti resorno ministrstvo za plače v javnem sektorju v sodelovanju z resornimi ministrstvi po poklicih in dejavnostih.

Danes imamo nezdrava razmerja med plačami, saj se je z uvedbo enotnega plačnega sistema plačna piramida javnega sektorja nepošteno skrčila proti vodoravni sredini v škodo zahtevnejših poklicev in v dobro manj zahtevnih poklicev. Do tega je lahko prišlo, ker je merilo za določanje višine plač javnim uslužbencem številčnost zaposlenih v posameznem poklicu ali dejavnosti in povezovanje njihovih sindikatov v zveze in konfederacije. Zaradi opisanega smo vsi poklici javnega sektorja v istem košu ne glede na zahtevnost opravljanja dela. Sindikat vojakov Slovenije, ki zastopa vse zaposlene v Slovenski vojski, katerim je z zakonom prepovedano stavkati, v opisanih razmerah ne more legitimno uveljavljati upravičenih minimalnih zahtev, ki izhajajo iz opravljanja težkega vojaškega poklica. Zaradi vsega opisanega zaposleni v Slovenski vojski po uveljavitvi Zakona o javnih uslužbencih, ki je v letu 2002 začel z kasneje uvedenim enotnim plačnim sistemom javnega sektorja, nenehno izgubljammo na višini plač v primerjavi z drugimi poklici in na skupni masi plač ob približno istem številu zaposlenih in ne glede na zahtevnost dela, ki ga opravljamo za Slovenijo dejansko po celem svetu. Takšno stanje je nevzdržno in za Sindikat vojakov Slovenije pogajanja kot tečejo niso sprejemljiva in se jih v bodoče verjetno ne bomo udeleževali ali pa bomo zelo moteči z našimi zahtevami. Vladi podajamo ta predlog za vzpostavitev zdravega plačnega sistema javnega sektorja, ki je v Sloveniji nujno potreben in obstoječega bo potrebno v kratkem urediti bolje in to ne s predlaganim odpravljanjem nepravilnosti oz. anomalij kot glasi sklep vlade z dne 26. junija 2013 in daje mandat za še kompleksnejši sistem plač v javnem sektorju, ki že danes ne služi osnovnemu namenu poenostavitve plačnega sistema ob njegovi uvedbi in je med zaposlene vnesel nove krivice, kar dokazuje obsežna Analiza učinkov in ugotovljene pomanjkljivosti plačnega sistema v javnem sektorju iz leta 2011, ki kaže na vrsto nepravilnosti katerih večine ni možno odpraviti na opisan danes veljaven in uveljavljen protiušten in nepošten sistem pogajanj. Danes vojak ne ve zakaj ima toliko plače kot je dobi ko prejme plačilno listo in razložiti mu podlago za določitev takšne plače je v nekaj stvkih nemogoče.

Za boljše razumevanje predlaganega svetujemo proučitev analize mag. Franceta Ocepka Aktualni izzivi pri sodnem preverjanju sindikalnega dogovarjanja skozi prizmo ekonomske analize prava (Pravna praksa - 2013, številka 18, stran 22 | GV Založba, d.o.o., 9.5.2013) z omenjano odločitvijo Vrhovnega sodišča RS z dne 4. februarja 2013 v zadevi VIII Ips 24/2012 ter Odločbe Ustavnega sodišča RS U-I-249/10 z dne 15. marca 2012.

Öä ää Ä ä } ^ ä Ä ^ Ü ! ^ ä • ^ ä) ä Ä Ü Ü
Ü ^ ä [] KÜä Ä @ Ä ä c @ ! Ä Ä ä [& { ^ } c
Š [ä ä] KÜä ä ä ä ä [ä [ç Ä] [ç ^) ä
Öä KÜä F H ä ä Ä J K I É G €